YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

17 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa T-82/96,

Associação dos Refinadores de Açúcar Portugueses (ARAP), Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhdistys, kotipaikka Lissabon,

Alcântara Refinarias — Açúcares SA, Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Santa Iria de Azóia (Portugali) ja

RAR Refinarias de Açúcar Reunidas SA, Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Porto (Portugali),

edustajinaan asianajaja Gerard van der Wal, Hoge Raad der Nederlanden, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Aloyse May, 31 Grand-rue,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Nicholas Khan, Anders Christian Jessen ja James Flett, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jota tukee

Portugalin tasavalta, asiamiehinään ministerineuvoston puheenjohtajiston oikeudellisen osaston ylitarkastaja Susana Brasil de Brito ja Euroopan yhteisöihin liittyvistä asioista vastaavan osaston oikeudellisen yksikön päällikkö Luís Inez Fernandes, prosessiosoite Luxemburgissa Portugalin suurlähetystö, 33 allée Scheffer,

ja

DAI — Sociedade de Desenvolvimento Agro-industrial SA, Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Monte da Barca (Portugali), edustajinaan asianajajat Luís Sáragga Leal, Dulce Franco ja Ricardo Oliveira, Lissabon, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Aloyse May, 31 Grand-rue,

väliintulijoina,

jossa kantajat vaativat kumoamaan 11.1.1996 tehdyn komission päätöksen olla vastustamatta DAI — Sociedade de Desenvolvimento Agro-industrial SA:lle myönnettyä valtiontukea N11/95 ja kantajille osoitetun 19.3.1996 päivätyn komission kirjeen,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. M. Moura Ramos sekä tuomarit R. García-Valdecasas, V. Tiili, P. Lindh ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Mair,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.11.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

Oikeudenkäyntiä edeltävät vaiheet

1 Komissio ilmoitti 11.1.1996 päivätyllä kirjeellään (jäljempänä 11.1.1996 tehty päätös tai riidanalainen päätös) Portugalin hallitukselle, ettei se EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) eikä EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) nojalla vastustaisi muun muassa valtiontukea N11/95, jonka Portugali oli myöntänyt DAI — Sociedade de Desenvolvimento Agro-industrial SA:lle (jäljempänä DAI) Tagen ja Sorraian laaksossa sijaitsevaan Corucheen rakennettavaa juurikassokeritehdasta varten.

2 Kyseinen investointihanke koski aluksi enintään 60 000 tonnin suuruista vuotuista sokerintuotantokapasiteettia, mikä vastasi Manner-Portugalille Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisehdoista ja perustamissopimusten mukautuksista tehdyn asiakirjan (jäljempänä liittymisasiakirja) 26 artiklalla ja sen liitteessä I olevan XIV luvun c kohdalla, joilla muutettiin sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1785/81 (EYVL L 177, s. 4; jäljempänä asetus N:o 1785/81), myönnettyä valkoisen sokerin kiintiötä. Liittymisasiakirjan mukaan tämä kiintiö on tarkoitettu Manner-Portugalin alueelle sijoittautuneille yrityksille, joiden tarkoituksena on "aloittaa siellä sokerintuotanto". Kiintiö korotettiin 70 000 tonniin asetuksen N:o 1785/81 muuttamisesta 30 päivänä

heinäkuuta 1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1599/96 (EYVL L 206, s. 43).

3 Edellä mainittujen DAI:lle myönnettyjen tukien tutkintamenettely komissiossa sujui seuraavasti: Portugalin viranomaiset olivat ilmoittaneet näistä tuista saadakseen rahoitustukea rakennerahastoista. Tämä yhteisön tuen saamista koskeva hakemus tehtiin ensin Euroopan aluekehitysrahastolle (EAKR), mutta koska siihen oli sovellettava maatalousalaa eikä teollisuutta koskevia sääntöjä, sitä muutettiin sittemmin siten, että se tehtiin Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosastolle.

4 Alcântara Refinarias — Açúcares SA- ja RAR Refinarias de Açúcar Reunidas SA -nimiset ruokosokerinjalostajat, jotka tuohon aikaan olivat ainoat Manner-Portugaliin sijoittautuneet sokerintuottajat, sekä Associação dos Refinadores de Açúcar Portugueses (ARAP), johon ne molemmat kuuluvat, kantelivat edellä mainituista DAI:lle tarkoitetuista tuista.

5 Näiden kantelujen tekemisen jälkeen Portugalin viranomaiset ilmoittivat nämä tuet myös perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan perusteella.

6 Komissio ilmoitti 19.3.1996 päivätyllä kirjeellä kaikille kolmelle kantelijalle, että se oli 11.1.1996 tekemällään päätöksellä päättänyt olla vastustamatta näitä tukia perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

7 Edellä mainittuihin tukiin sovelletaan oikeussääntöjä, joilla säännellään valtiontukia ja rakennerahastojen interventioita koskevaa yhteisön maatalouspolitiikkaa. Perustamissopimuksen valtiontukiin liittyviä määräyksiä sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 42 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on tullut EY 36 artiklan ensimmäinen kohta) perusteella "maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan — — vain siltä osin kuin neuvosto — — ottaen huomioon EY:n perustamissopimuksen 39 artiklassa luetellut [yhteisen maatalouspolitiikan] tavoitteet, määrittää".

8 Asetuksen N:o 1785/81 44 artiklassa säädetään tältä osin, että "jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, perustamissopimuksen 92—94 artiklaa sovelletaan 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoon ja kauppaan"; näihin tuotteisiin kuuluvat muun muassa juurikassokeri ja ruokosokeri sekä sokerijuurikas ja sokeriruoko. Tämän asetuksen 45 artiklan mukaan tätä asetusta "sovelletaan siten, että otetaan huomioon samanaikaisesti ja asianmukaisella tavalla perustamissopimuksen 33 ja 110 artiklassa määrätyt tavoitteet".

9 Sen rahoituksen osalta, jota yhteisö suorittaa rakennerahastoista tietyille investoinneille lujittaakseen EY:n perustamissopimuksen 130 a artiklan (josta on muutettuna tullut EY 158 artikla) mukaisesti taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, säädetään rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9; jäljempänä asetus N:o 2052/88), jossa rakennerahastojen tehtäväksi annetaan erityisesti kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehityksen ja rakenteellisen sopeuttamisen edistäminen (tavoite 1), maatalouden rakenteiden mukauttamisen nopeuttaminen (tavoite 5 a) ja maaseudun kehityksen edistäminen (tavoite 5 b). Tämä asetuksen liitteen mukaan Portugalia pidetään kokonaisuudessaan tavoitteessa 1 tarkoitettuna alueena. Asetuksen N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä säädetään Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosaston osalta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 4256/88 (EYVL L 374, s. 25), jota on muutettu

20 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2085/93 (EYVL L 193, s. 44).

10 Neuvosto on maataloustuotteiden jalostamisen ja kaupan pitämisen edellytysten parantamisesta 29 päivänä maaliskuuta 1990 antamallaan asetuksella (ETY) N:o 866/90 (EYVL L 91, s. 1), jota on viimeksi muutettu ja uudistettu maataloustuotteiden jalostamisen ja kaupan pitämisen edellytysten parantamisesta 20 päivänä toukokuuta 1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 951/97 (EYVL L 142, s. 22; jäljempänä asetus N:o 866/90), määrittänyt edellä mainitun 19.12.1988 annetun asetuksen N:o 4256/88 10 artiklan perusteella ne edellytykset ja tavat, joilla EMOTR:n ohjausosasto osallistuu maataloustuotteiden kaupanpitämisen ja jalostamisen edellytysten parantamiseen asetuksessa N:o 2052/88 säädettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Asetuksen N:o 866/90 1 artiklan 1 kohdassa määrätään aloitettavaksi asetuksessa N:o 2052/88 määritellyn tavoitteen 5 a osalta yhteinen toiminta, jolla pyritään myös edistämään erityisesti kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden 1 ja 5 b toteuttamista.

11 Asetuksen N:o 866/90 2 artiklan mukaan komissio määrittää yhteisön rahoituksen piiriin hyväksyttävien investointien valintaperusteet, joita kutsutaan "valintaperusteiksi". Tämän asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että näillä valintaperusteilla määritetään rahaston tukea saavat investoinnit ja että niissä vahvistetaan ensisijaiset tavoitteet ja ilmoitetaan yhteisörahoituksen ulkopuolelle jätettävät investoinnit. Tämän 8 artiklan 2 kohdan mukaan "valintaperusteet vahvistetaan yhteisön politiikkojen ja erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan suuntaviivojen mukaisesti".

12 Komissio antoi asetuksen N:o 866/90 8 artiklan 3 kohdan perusteella maa- ja metsätaloustuotteiden jalostamisen ja kaupan pitämisen edellytysten parantamista koskevien investointien valintaperusteista sekä 7.6.1990 tehdyn päätöksen 90/342/ETY kumoamisesta 22 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyn päätöksen

94/173/EY (EYVL L 79, s. 29). Tämän päätöksen johdanto-osasta ilmenee, että "valintaperusteet heijastavat yhteisen maatalouspolitiikan suuntauksia" (seitsemäs perustelukappale) ja että niiden soveltamisessa "olisi otettava huomioon tiettyjen paikallisten tuotantojen asianmukaisesti perustellut erityistarpeet" (viides perustelukappale). Tämän päätöksen liitteessä, johon 1 artiklassa viitataan, suljetaan pois yhteisön rahoituksen piiristä "kaikki investoinnit sokerialalla, lukuun ottamatta niitä, joilla pyritään

— — —

— Portugalin liittymisasiakirjassa määrätyn kiintiön käyttöön (mannermaan osalta 60 000 tonnia sokeria)".

13 Lisäksi asetuksen N:o 866/90 16 artiklan 5 kohdassa säädetään, että "jäsenvaltiot voivat toteuttaa alalla, jota tämä asetus koskee, tukitoimenpiteitä, joiden myöntämistä koskevat edellytykset tai yksityiskohtaiset säännöt poikkeavat tässä asetuksessa säädetyistä edellytyksistä tai yksityiskohtaisista säännöistä tai joiden määrät ylittävät tässä asetuksessa säädetyt ylärajat, edellyttäen, että kyseiset toimenpiteet toteutetaan EY:n perustamissopimuksen 92—94 artiklan mukaisesti". Kun komissio soveltaa näitä perustamissopimuksen määräyksiä valtiontukitoimenpiteisiin, se soveltaa analogisesti muun muassa tällaisia investointeja koskevaan yhteisörahoitukseen liittyviä alakohtaisia rajoituksia, noudattaen maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan investointeihin liittyviä valtiontukia koskevia 2.2.1996 annettuja suuntaviivoja (EYVL C 29, s. 4). Näiden ohjeiden mukaan valtiontukea ei voida myöntää investoinneille, jotka mainitaan päätöksen 94/173/EY liitteessä olevassa 1.2 kohdassa tai 2 kohdassa, jolleivät siinä määrätyt erityisedellytykset täyty.

Tuet, jotka on tutkittu 11.1.1996 tehdyssä päätöksessä

14 Komission 11.1.1996 tehdyssä päätöksessä tutkimat DAI:lle myönnetyt tuet ovat kolmenlaisia. Ensimmäinen 1 275 290 000 Portugalin escudon (jäljempänä PTE) suuruinen tuki on myönnetty verovapautuksina yleisen tukijärjestelmän perusteella, josta Portugali on säätänyt 20.3.1990 annetulla lailla nro 95/90, jolla muutettiin *Estatuto dos Beneficios Fiscais*ia (verohelpotuksia koskeva Portugalin laki) ja jossa säädetään suuria investointihankkeita koskevasta erityisjärjestelmästä. Tässä järjestelmässä määrätään erityisistä verovapautuksista, joita myönnetään 10 vuoden pituisen ajanjakson aikana sellaisille yhtiöille, jotka toteuttavat yli 10 miljardin PTE:n suuruisia investointeja. Tuen määrä voi olla enintään 10 prosenttia toteutetuista nettoinvestoinneista ja erityistapauksissa 20 prosenttia näistä investoinneista.

15 Komissio hyväksyi 3.7.1991 tehdyllä ja Portugalin hallitukselle 15.7.1991 tiedoksiannetulla päätöksellä (SG(91) D/13312) perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla lailla nro 95/90 säädetyn järjestelmän edellyttäen, että yksittäiset tuet ovat "tiettyihin teollisuuden, maatalouden ja kalastuksen aloihin liittyvien yhteisön oikeuden säännösten ja ohjeiden mukaisia" (jäljempänä 3.7.1991 tehty päätös tai hyväksymispäätös). Hyväksymispäätöksessä asetettiin lisäksi Portugalin hallitukselle velvollisuus ilmoittaa "kaikista sellaisista hankkeista, joille voidaan myöntää 10—20 prosentin suuruinen vapautus (ESL), ja kaikista hankkeista, jotka koskevat herkkiä aloja". Tämä yleinen tukijärjestelmä oli voimassa 31.12.1995 asti. Komissio hyväksyi samoin edellytyksin tämän järjestelmän voimassaolon pidentämisen vuoteen 1999 saakka 30.5.1996 Portugalin hallitukselle tiedoksi annetulla päätöksellä, mutta ei kuitenkaan enää asettanut velvollisuutta ilmoittaa herkkiä aloja koskevista hankkeista, sillä siitä ei enää mainita.

16 Komissio totesi 11.1.1996 tehdyssä päätöksessä, että DAI:lle myönnetyt verovapautukset eivät ylitä 10:tä prosenttia investoinnista ja että komission hyväksymispäätöksessä edellytetään, että näitä tukia myönnettäessä noudatetaan maatalousalaa koskevaa yhteisön lainsäädäntöä. Tarkennettuaan, että kyseiseen hankkeeseen kuuluvia investointeja tutkittaessa oli tarkistettu, oliko maatalousalalle myönnettäviä valtiontukia koskevia yhteisön säännöksiä noudatettu, se totesi, ettei kyseisiä verovapautuksia suljeta pois yhteisön rahoituksen piiristä

päätöksessä 94/173/EY, jossa vahvistetaan niiden investointien valintaperusteet, jotka voivat saada rahoitusta EMOTR:n ohjausosastosta.

17 Uuden jalostamon henkilöstön (vähintään 200 henkilöä) ammatilliseen koulutukseen myönnetyn 380 000 000 PTE:n suuruisen toisen tuen katsottiin soveltuvan yhteismarkkinoille. Tältä osin 11.1.1996 tehdyssä päätöksessä todetaan, että "komission noudattaman käytännön mukaan tämänkaltaiset toimenpiteet, joilla pyritään uusien tietojen omaksumiseen, ovat sallittuja ja niitä voidaan tukea aina 100 prosenttiin asti hyväksytyistä kustannuksista". Tuki ei nyt esillä olevassa asiassa ylittänyt 68 prosenttia näistä kustannuksista.

18 Lopuksi komissio ilmoittaa tässä samassa päätöksessä, että kyseinen kansallinen kolmas tuki, joka on määrältään 1 912 335 000 PTE (eli 15 prosenttia hyväksytyistä investoinneista) ja joka on myönnetty asetuksen N:o 866/90 perusteella sellaisten investointien rahoittamiseen, jotka kuuluvat 6 372 065 000 PTE:n (eli 49,97 prosenttia hyväksytyistä kustannuksista) suuruisen yhteisön tuen piiriin, ei kuulu perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisalaan ja että se tutkisi tämän tuen mainitun asetuksen perusteella.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten sekä väliintulijoiden vaatimukset

19 Kantajat ovat nostaneet nyt esillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 29.5.1996 saapuneella kannekirjelmällä.

20 Portugalin tasavalta ja DAI toimittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.11.1996 ja 18.11.1996 väliintulohakemukset, joissa ne pyysivät saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaatimuksia. Laajennetun viidennen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemukset 18.3.1997 antamallaan määräyksellä. DAI ja Portugalin tasavalta ovat esittäneet

väliintulokirjelmänsä 19.6.1997 ja 24.6.1997. Komissio ja kantajat ovat esittäneet näitä väliintulokirjelmiä koskevat huomautuksensa 30.9.1997 ja 1.12.1997.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 18.11.1998 pidetyssä istunnossa.

22 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ottaa kanteen tutkittavaksi;

— kumoaa 11.1.1996 ja 19.3.1996 tehdyt päätökset;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ei tutki komission 19.3.1996 päivättyä kirjettä ja 11.1.1996 tehtyä päätöstä koskevaa kumoamisvaatimusta siltä osin kuin ne koskevat verovapautuksina myönnettyä tukea, ja hylkää kanteen muilta osin perusteettomana;

— toissijaisesti, hylkää kanteen kokonaisuudessaan perusteettomana;

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24 Komission vaatimuksia tukeva väliintulija Portugalin hallitus vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta;

— toissijaisesti, hylkää kanteen perusteettomana.

25 Komission vaatimuksia tukeva väliintulija DAI vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ei tutki komission 19.3.1996 päivättyä kirjettä ja 11.1.1996 tehtyä päätöstä koskevaa kumoamisvaatimusta siltä osin, kuin ne koskevat verovapautuksina myönnettyä tukea;

— hylkää kanteen muilta osin perusteettomana;

— toissijaisesti, hylkää kanteen perusteettomana;

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kumoamisvaatimus, joka koskee 19.3.1996 tehtyä päätöstä

Tutkittavaksi ottaminen

1. *Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut*

26 Komissio väittää Portugalin hallituksen ja DAI:n tukemana, ettei sen 19.3.1996 päivättyä kirjettä koskevaa kumoamisvaatimusta voida tutkia. Komission mukaan tässä kirjeessä ainoastaan ilmoitetaan kantajille 11.1.1996 tehdystä päätöksestä olla perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan perusteella vastustamatta DAI:lle myönnettäviä tukia.

27 Kantajat puolestaan katsovat, että kanne on tutkittava kokonaisuudessaan. Kantajien mukaan 19.3.1996 päivätty kirje ei ollut ainoastaan ilmoitus, vaan sillä hylättiin lopullisesti kantajien tekemä kantelu ja niiden nimenomainen vaatimus aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely (e contrario, ks. asia T-154/94, CSF ja CSME v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1377, 49 ja 50 kohta). Kirjeellä on lopullisia oikeudellisia vaikutuksia kantajiin ja tästä syystä se on päätös (yhdistetyt asiat 166/86 ja 220/86, Irish Cement Ltd v. komissio, tuomio 15.12.1988, Kok. 1988, s. 6473, 11 kohta).

2. *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

28 Komission tekemien valtiontukia koskevien päätösten adressaatteja ovat ne jäsenvaltiot, joita asia koskee. Näin on myös silloin, kun nämä päätökset koskevat sellaisia valtion toimenpiteitä, joista on tehty kantelu ja joiden on väitetty olevan perustamissopimusten vastaisia valtiontukia, ja kun komissio kieltäytyy aloittamasta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä, koska se arvioi joko, etteivät ilmoitetut toimenpiteet ole perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuja valtiontukia tai että nämä tuet soveltuvat yhteismarkkinoille. Jos komissio tekee tällaisen päätöksen ja ilmoittaa siitä hyvän hallintotavan noudattamista koskevan velvoitteensa mukaisesti kantelijoille, kantelijan mahdollisesti nostaman kumoamiskanteen on kohdistuttava jäsenvaltiolle osoitettuun päätökseen eikä kantelijalle osoitettuun kirjeeseen (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 45 kohta).

29 Nyt esillä olevassa asiassa komissio on 19.3.1996 päivätyssä kirjeessään ainoastaan ilmoittanut kyseisistä tukitoimenpiteistä kannelleille kantajille, että se oli 11.1.1996 tehnyt samana päivänä Portugalin hallitukselle tiedoksiannetun päätöksen olla perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan nojalla vastustamatta näitä tukia.

30 Tätä ilmoituskirjettä ei voida pitää päätöksenä, eikä se tästä syystä ole EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) tarkoitettu kannekelpoinen päätös. Tässä tapauksessa kantajien oikeussuoja taataan siten, että niillä on mahdollisuus nostaa 11.1.1996 tehtyä ja adressaattina olevalle jäsenvaltiolle osoitettua päätöstä koskeva kumoamiskanne, kuten ne ovat menetelleetkin.

31 Näin ollen 19.3.1996 päivättyä kirjettä koskevaa kumoamisvaatimusta ei tutkita.

Kumoamisvaatimus, joka koskee 11.1.1996 tehtyä päätöstä

Tutkittavaksi ottaminen

1. *Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut*

32 Komissio vaatii Portugalin hallituksen ja DAI:n tukemana, että riidanalaisen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus jätetään tutkimatta siltä osin, kuin se koskee verovapautuksina myönnettyä tukea, ja perustelee vaatimustaan sillä, ettei kantajilla ole oikeussuojan tarvetta. Komissio muistuttaa, että sillä oli tässä päätöksessä ainoastaan toimivalta tarkistaa, olivatko kyseiset verovapautukset komission hyväksymän lailla 95/90 säädetyn yleisen tukijärjestelmän mukaisia. Koska kantajat eivät ole kiistäneet tätä yhdenmukaisuutta, niillä ei ole minkäänlaista oikeudellista tarvetta saada riidanalaista päätöstä kumotuksi, sillä vaikka tämä päätös kumottaisiinkin, nämä vapautukset, jotka on myönnetty 3.7.1991 tehdyllä päätöksellä hyväksytyn yleisen tukijärjestelmän perusteella, ovat olemassa olevia tukia, joita Portugalin viranomaisilla olisi edelleen oikeus myöntää. Kantajat eivät tältä osin voi menettelysääntöjä rikkomatta esittää hyväksymispäätöstä koskevaa lainvastaisuusväitettä, kuten ne ovat nyt esillä olevassa asiassa tehneet.

33 Portugalin hallitus kiistää lisäksi sen, että riidanalainen päätös koskisi kantajia suoraan ja erikseen perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä alakohdassa tarkoitetuin tavoin perustellen tätä sillä, etteivät nyt kyseessä olevat kolme tukea vaikuta haitallisesti kantajien asemaan Portugalin sokerimarkkinoilla.

34 Kantajat puolestaan katsovat, että riidanalainen päätös koskee Alcântara Refinarias — Açúcares SA:ta ja RAR Refinarias de Açucar Reunidas SA:ta suoraan ja erikseen, koska se vaikuttaa näihin DAI:n kanssa kilpailevina yrityksinä, jotka

olivat kannelleet tälle yhtiölle myönnetyistä tuista. Näin on myös ARAP:n osalta, joka edustaa Portugalin ruokosokeriteollisuuden etuja ja on sekin kannellut komissioon.

2. *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

35 Ensimmäistä tutkimatta jättämistä koskevaa kanneperustetta, jonka mukaan kantajilla ei ole oikeudellista tarvetta saada riidanalaista päätöstä kumotuksi ja joka nojautuu siihen, että kyseiset verovapautukset pysytettäisiin olemassa olevina tukina voimassa, vaikka riidanalainen päätös kumottaisiinkin, ei voida hyväksyä.

36 Vaikka komission asianmukaisesti hyväksymään yleiseen tukijärjestelmään kuuluvaa yksittäistä tukea pidettäisiinkin olemassa olevana tukena, jonka maksamiselle on jo annettu lupa, tämä ei kuitenkaan aiheuta sitä, ettei kantajilla olisi nyt esillä olevassa asiassa oikeussuojan tarvetta. Kantajilla on erityisesti tarve saada riidanalainen päätös kumotuksi siltä osin, kuin komissio ei vastusta DAI:lle myönnettyjä verovapautuksia sillä perusteella, että hyväksymispäätös — jossa yksittäisten tukien myöntämisedellytykseksi asetetaan muun muassa se, että kyseiseen maatalouden alaan sovellettavia säännöksiä ja suuntaviivoja noudatetaan — ei voisi koskea näitä tukia, jos ne olisivat yhteensoveltumattomia yhteisen maatalouspolitiikan sääntöjen kanssa. Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaisi riidanalaisen päätöksen tällä perusteella, komission olisi periaatteessa vaadittava kaikkien DAI:lle jo myönnettyjen tukien palauttamista. Samoin jos hyväksymispäätös olisi katsottava lainvastaiseksi, vastaajana olevan toimielimen olisi pidettävä DAI:lle myönnettyjä verovapautuksia uusina tukina ja arvioitava niiden yhteensoveltuvuutta suoraan perustamissopimuksen nojalla (ks. asia C-47/91, Italia v. komissio, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4635, 26 kohta). Komission esittämää vaatimusta, jonka mukaan hyväksymispäätöksen lainvastaisuutta koskevaa väitettä ei voida tutkia, ei tästä syystä tutkita tässä yhteydessä. Tätä vaatimusta tutkitaan myöhemmin arvioitaessa nyt kyseessä olevan kumoamisvaatimuksen perusteltavuutta.

37 Kantajilla on siis todellinen tarve saada riidanalainen päätös kumotuksi näiden verovapautusten osalta.

38 Portugalin hallitus väittää tutkimatta jättämistä koskevan toisen perusteen osalta, ettei riidanalainen päätös koske kantajia suoraan ja erikseen perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetuin tavoin. Vaikka vastaaja ei olekaan vedonnut tähän perusteeseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tutkittava se viran puolesta, koska kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä (asia T-465/93, Consorzio Gruppo di Azione Locale "Murgia Messapica" v. komissio, tuomio 19.5.1994, Kok. 1994, s. II-361, 24 kohta).

39 On syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. esim. asiat C-198/91, Cook v. komissio, tuomio 15.5.1993, Kok. 1993, s. I-2487, 20—24 kohta, ja em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 47 ja 48 kohta) kilpailevien yritysten oikeutta nostaa kanne sellaisesta komission päätöksestä, jossa perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn alustavan tutkimuksen päätteeksi todetaan tukien soveltuvan yhteismarkkinoille, ei voida kiistää. Komissiolla on perustamissopimuksen mukaan velvollisuus kuulla asianosaisia ainoastaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn tutkimuksen yhteydessä ja, jos se päättää olla aloittamatta tässä säännöksessä määrättyä menettelyä, tästä seuraa, että asianomaisten suojaksi säädettyjen menettelyllisten takeiden noudattaminen voidaan turvata ainoastaan, jos niillä on mahdollisuus riitauttaa tämä päätös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

40 Komissio hyväksyi nyt esillä olevassa asiassa verovapautuksia koskevan yleisen järjestelmän aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä. Kantajilla on lisäksi ollut vasta riidanalaisen päätöksen antamisen perusteella mahdollisuus arvioida, missä määrin niiden etuja on loukattu. Kantajien suojaksi asianomaisina kolmansina henkilöinä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrättyjen menettelyllisten takeiden noudattaminen

voidaan siten turvata ainoastaan, jos niillä on mahdollisuus riitauttaa tämä päätös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

41 Komission esittämä oikeudenkäyntiväite on tästä syystä hylättävä.

Pääasia

42 Kantajat perustelevat riidanalaisen päätöksen lainvastaisuutta erikseen kunkin kolmen myönnetyn tuen osalta.

A *Verovapautukset*

43 Sen vaatimuksen tueksi, jonka mukaan riidanalainen päätös on kumottava, koska siinä ei vastusteta verovapautuksina myönnettyä tukea, kantajat esittävät kolme perustetta. Ensiksikin kantajat viittaavat EY:n perustamissopimuksen 184 artiklaan (josta on tullut EY 241 artikla) katsoessaan, että 3.7.1991 tehty päätös on lainvastainen. Toiseksi näitä vapautuksia on joka tapauksessa pidettävä uusina tukina, joista Portugalin hallituksella olisi perustamissopimuksen

93 artiklan 3 kohdan nojalla ollut velvollisuus antaa tieto. Kolmanneksi tämä tuki on yhteisen maatalouspolitiikan vastainen.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee 3.7.1991 tehdyn päätöksen lainvastaisuutta

Lainvastaisuusväitteen tutkittavaksi ottaminen

— Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

44 Komission ja sitä tukevien Portugalin hallituksen sekä DAI:n mukaan kantajien esittämää 3.7.1991 tehtyä päätöstä koskevaa lainvastaisuusväitettä ei voida tutkia. Tämä päätös ei ole riidanalaisen päätöksen oikeudellinen perusta, vaan niiden kansallisten täytäntöönpanotoimien, jotka toteutettiin kyseisiä verovapautuksia myönnettäessä. Kantajien olisi pitänyt riitauttaa nämä toimet kansallisessa tuomioistuimessa ja vaatia perustamissopimuksen 184 artiklaan vedoten, ettei 3.7.1991 tehtyä päätöstä sovelleta.

45 Kantajat väittävät, että niiden esittämä lainvastaisuusväite, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustana olevaa hyväksymispäätöstä ei voida soveltaa, on perustamissopimuksen 184 artiklan nojalla tutkittava.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

46 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 184 artiklassa tarkoitetulla lainvastaisuusväitteellä "tuodaan esille yleinen periaate, jonka mukaan jokaisella on oikeus riitauttaa toimielinten aiemmin toteuttamien, riidanalaisen päätöksen oikeudellisena perustana olevien toimenpiteiden pätevyys saadakseen kumotuksi häntä suoraan ja erikseen koskevan päätöksen, jollei hänellä ollut oikeutta perustamissopimuksen 173 artiklan perusteella nostettavalla suoralla kanteella riitauttaa näitä toimenpiteitä, joiden vaikutukset näin ulottuvat häneen, mutta joiden kumoamista hän ei ole voinut vaatia" (asia 92/78, Simmenthal v. komissio, tuomio 6.3.1979, Kok. 1979, s. 777, 39 kohta).

47 Yhteisöjen tuomioistuimen näin ilmaisemaa yleistä periaatetta sovelletaan myös tilanteessa, jossa yksittäinen päätös perustuu välittömästi sellaiseen yleisesti sovellettavaan toimenpiteeseen, joka saattaa olla tätä toimenpidettä koskevan asiavaltuuden omaavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden nostaman kumoamiskanteen kohde, erityisesti silloin, kun näiden henkilöiden on ainoastaan tämän yksittäisen päätöksen perusteella mahdollisuus varmuudella tietää, mikä vaikutus päätöksellä on erityisiin etuihinsa (ks. muun muassa yhdistetyt asiat 44/74, 46/74 ja 49/74, Acton ym. v. komissio, tuomio 18.3.1975, Kok. 1975, s. 383, 7 kohta; asia 164/87, Simonella v. komissio, tuomio 6.7.1988, Kok. 1988, s. 3807, 16 kohta ja asia T-60/92, Noonan v. komissio, tuomio 16.9.1993, Kok. 1993, s. II-911, 23 kohta).

48 Toisin kuin komissio väittää, 3.7.1991 tehty päätös ja riidanalainen päätös ovat nyt esillä olevassa asiassa oikeudellisesti välittömästi sidoksissa toisiinsa, koska viimeksi mainittu perustuu verovapautusten osalta 3.7.1991 tehtyyn päätökseen, jolla näitä vapautuksia koskeva yleinen järjestelmä hyväksyttiin. Komissio voi nimittäin valvoa olemassa olevina tukina pidettyjä yksittäisiä tukia ainoastaan niiden edellytysten osalta, jotka se on asettanut päätöksessä, jossa verovapautuksia koskeva yleinen järjestelmä on hyväksytty (em. asia Italia v. komissio,

tuomion 24 kohta ja asia C-278/95 P, Siemens v. komissio, tuomio 15.5.1997, Kok. 1997, s. I-2507, 31 kohta).

49 Näin ollen ja riippumatta siitä, olisiko kantajilla ollut asiavaltuus nostaa 3.7.1991 tehtyä päätöstä koskeva kanne, kantajien oikeuksien tosiasiallinen suoja voidaan turvata ainoastaan siten, että niillä on esittämällään perusteella mahdollisuus riitauttaa tämän hyväksymispäätöksen lainmukaisuus nostaessaan kanteen komission yksittäistä tukea koskevasta päätöksestä, koska vain tämän päätöksen nojalla niillä on mahdollisuus varmuudella tietää, miten niiden etuihin vaikutetaan.

50 Tästä seuraa, että hyväksymispäätöksen lainvastaisuuteen liittyvää kanneperustetta koskeva oikeudenkäyntiväite joka tapauksessa on hylättävä.

Lainvastaisuusväitteen perusteltavuus

51 Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan 3.7.1991 tehty päätös on lainvastainen, jakautuu kolmeen osaan. Ensinnäkään komissio ei ole ottanut huomioon tämän yleisen tukijärjestelmän alakohtaisia vaikutuksia tehdessään hyväksymispäätöstä, joka ei sovellu yhteen yhteisen maatalouspolitiikan kanssa. Toiseksi tämän hyväksymispäätöksen tekemismenettely ei ollut avointa, koska komissio ei

ollut aloittanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä. Kolmanneksi menettely oli ollut muodollisesti virheellinen.

a) Kyseisen yleisen tukijärjestelmän alakohtaisten vaikutusten tarkistamatta jättäminen

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

52 Kantajat huomauttavat, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa määrättyjä poikkeuksia on tulkittava suppeasti. Etenkin "hyvin herkillä" aloilla, kuten maatalousalalla, tai aloilla, joille on ominaista ylikapasiteetti, komissiolla on velvollisuus yleisiä tukijärjestelmiä hyväksyessään asettaa asianomaisille jäsenvaltioille sellaisia edellytyksiä, joiden avulla voidaan kussakin näitä järjestelmiä koskevassa yksittäisessä soveltamistilanteessa tarkistaa muun muassa se, että myönnettäväksi suunnitellun tuen alakohtaiset vaikutukset eivät ole yleisen edun vastaisia (asia C-169/95, Espanja v. komissio, tuomio 14.1.1997, Kok. 1997, s. I-135, 20 kohta). Tästä seuraa kantajien mukaan, ettei yleistä kansallista tukijärjestelmää voida hyväksyä, jollei samalla aseteta nimenomaista edellytystä, jonka mukaan komissiolle on aina perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla etukäteen annettava tieto tämän järjestelmän soveltamisesta maatalousalaan.

53 Kantajien mukaan nyt esillä olevassa asiassa 3.7.1991 tehty päätös ei sovi yhteen yhteisen maatalouspolitiikan kanssa, koska siinä ei määrätä, että yksittäisistä tuista on annettava tieto, ja koska yhteisön sokerimarkkinoita koskevan järjestelmän mukaan valtiontukien myöntäminen Portugalin juurikassokerintuottajille

ei ole sallittua. Hyväksymispäätöksessä oleva edellytys, jonka mukaan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettava, on tältä osin liian epätarkka.

54 Komissio puolestaan toteaa hyväksymispäätöksessä asettaneensa sentyyppisen edellytyksen, johon kantajat viittaavat, varautuakseen yleisen tukijärjestelmän alakohtaisiin vaikutuksiin eikä itse päätöksessä ollut tarpeen tarkasti määrittää kaikkia näitä edellytyksiä, koska ne ilmenevät yksityiskohtaisesti maatalousalaa koskevista yhteisön säännöistä. Hyväksymispäätöksessä asetetaan nimittäin kyseisen yleisen tukijärjestelmän soveltamisedellytykseksi se, että näitä sääntöjä noudatetaan, kuten riidanalaisesta päätöksestä nimenomaisesti ilmenee.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

55 Kantajat eivät nyt esillä olevassa asiassa ole osoittaneet, ettei hyväksymispäätöksessä asetetuilla edellytyksillä varmistettu sokerialalla sovellettavien sääntöjen noudattamista. Tässä tapauksessa komissio on tässä päätöksessä nimenomaisesti asettanut yksittäisten verovapautusten myöntämisedellytykseksi sen, että muun muassa maatalousalaa koskevia yhteisön sääntöjä noudatetaan. Kantajat eivät tältä osin esitä sellaisia konkreettisia seikkoja, joiden nojalla voitaisiin olettaa, että tämä edellytys ei riitä sulkemaan yhteisen maatalouspolitiikan kanssa yhteensoveltumattomia tukia hyväksytyn yleisen järjestelmän ulkopuolelle. Kantajat eivät myöskään tuo esille sellaisia sokerin yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyviä sääntöjä, joissa määrättäisiin, että jäsenvaltiolla on velvollisuus antaa tieto sokerialalla myönnetyistä yksittäisistä tuista, kun se hyväksyy kyseistä yleistä järjestelmää.

56 Sokerialalle myönnetyt tuet eivät kyseisen yleisen verovapautuksia koskevan järjestelmän perusteella myöskään välty komission valvonnalta. Vaikka onkin totta, että asianomaisen jäsenvaltion on ensisijaisesti valvottava yhteisön lainsäädännön noudattamista, kun se aikoo myöntää verovapautuksen komission hyväksymän yleisen tukijärjestelmän perusteella, tämä ei kuitenkaan estä

komissiota milloin tahansa tarkistamasta tällaisen yksittäisen tuen yhteensoveltuvuutta hyväksymispäätöksen ja erityisesti niiden sääntöjen kanssa, joita sovelletaan kyseisellä maatalouden alalla. Komissiolla on perustamissopimukseen sisältyviin valtiontukimääräyksiin perustuvan hallinnollisen menettelyn asianmukaisen kulun turvaamiseksi erityinen velvollisuus suorittaa tällainen tarkastus, jos sille on — kuten nyt esillä olevassa asiassa — kanneltu tällaisesta tuesta.

57 Näillä perusteilla ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan kyseisen yleisen tukijärjestelmän alakohtaisia vaikutuksia ei ole tarkistettu, on hylättävä.

b) Yleistä tukijärjestelmää koskevan päätöksen hyväksymismenettely ei ole ollut avointa

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

58 Kantajat väittävät komission vasta jälkikäteen julkistaneen lakia nro 95/90 koskevan tiedoksiannon ja hyväksymispäätöksen. Komissio ei ole herkällä sokerialalla ottanut huomioon kolmansien henkilöiden perusteltuja intressejä hyväksyessään perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan perusteella tämän yleisen tukijärjestelmän aloittamatta tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä, vaikka tämä on ainoa määräys, jolla turvataan asianomaisten oikeus tulla kuulluiksi ja määrätään suoritettavaksi markkinatutkimus kyseisen tuen mahdollisten vaikutusten arvioimiseksi.

59 Komissio kiistää tämän väitteen todeten, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisvelvollisuus riippuu siitä, onko

tukijärjestelmän soveltuvuuden arviointi vaikeaa, eikä siitä — kuten kantajat väittävät —, millainen merkitys kyseisellä toiminta-alalla on.

60 DAI tukee näitä perusteluja. Se lisää, ettei missään kolmansien henkilöiden oikeuksien turvaamista koskevassa säännössä säädetä siitä, milloin komission on julkaistava perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla tehty valtiontukea koskeva tiedoksianto.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

61 Sitä, että asianomaisen jäsenvaltion tekemä ilmoitus ja komission perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla tekemä tutkimus, jotka liittyvät komission tekemään päätökseen olla aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua myös kolmansia henkilöitä koskevaa menettelyä, on jätetty julkaisematta, ei voida rinnastaa avoimuuden puuttumiseen perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklassa määrätyn valtiontukia koskevan tutkintamenettelyn olleessa kyseessä. On totta, että kun komissio alustavassa vaiheessa pääpiirteittäin tutkii valtiontukea perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan perusteella, se ei voi ottaa huomioon kolmansien henkilöiden etuja. Tämä ratkaisu tarjoaa kuitenkin riittävät takeet ja sen voidaan tästä syystä täysin perustellusti katsoa täyttävän nopealle menettelylle asetettavat vaatimukset silloin, kun kyseisen jäsenvaltion tiedoksiantama toimenpide tai toimenpide, josta kolmannet henkilöt ovat kannelleet, ei selvästi ole valtiontuki tai on yhteismarkkinoille soveltuva valtiontuki. Kolmansien henkilöiden oikeussuoja turvataan siten, että niillä on mahdollisuus tarvittaessa riitauttaa se komission päätös, jolla tämä on päättänyt olla aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä (em. asia Cook v. komissio, tuomion 22—24 kohta ja asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203, 16—18 kohta).

62 Kantajien oikeutettujen intressien suoja on nyt esillä olevassa asiassa joka tapauksessa turvattu muun muassa siten, että niillä on oikeus riitauttaa

11.1.1996 tehty päätös — kuten ne ovat tässä asiassa tehneetkin — ja perustamissopimuksen 184 artiklan perusteella vedota siihen, ettei hyväksymispäätöstä voida soveltaa DAI:lle myönnettyihin verovapaututuksiin (ks. ed. 43—50 kohta).

63 Näin ollen väite, jonka mukaan 3.7.1991 tehdyn päätöksen tekomenettelyssä on loukattu kolmansien henkilöiden oikeuksia, on täysin perusteeton. Ensimmäisen kanneperusteen toista osaa, jonka mukaan tämä menettely ei ole ollut avointa, ei tästä syystä voida hyväksyä.

c) 3.7.1991 tehtyä päätöstä koskevan sisäisen päätöksentekomenettelyn lainvastaisuus

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

64 Kantajat väittävät, että 3.7.1991 tehdyn päätöksen tekomenettelyssä ei ole noudatettu komission sisäistä työjärjestystä. Jotta voitaisiin tarkistaa, onko päätöksen alkuperäinen portugalinkielinen versio todellakin hyväksymis- ja vahvistamistarkoituksessa ollut komission jäsenten kollegion käsiteltävänä, asiakirjan SEC(91) 1266 tekstiä, joka mainitaan komission 3.7.1991 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa, on verrattava edellä mainittuun 15.7.1991 päivättyyn Portugalin hallitukselle osoitettuun kirjeeseen.

65 Komission mukaan 3.7.1991 pidetyssä kokouksessa laaditusta kokouspöytäkirjasta ilmenee, että komission jäsenten kollegio on hyväksynyt ja kollegion

puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat asianmukaisesti vahvistaneet hyväksymispäätöksen, kuten sisäisessä työjärjestyksessä edellytetään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

66 Kantajat eivät esitä sellaisia merkityksellisiä seikkoja, joiden nojalla hyväksymispäätöksen tekomenettelyn lainmukaisuutta voitaisiin vakavasti epäillä. Sitä vastoin komission oikeudelle esittämästä komission 3.7.1991 pidetyn kokouksen kokouspöytäkirjasta ilmenee, että komission jäsenten kollegio on todellakin hyväksynyt hyväksymispäätöksen ja että puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat sen vahvistaneet.

67 Kun otetaan huomioon olettama, jonka mukaan yhteisön toimenpiteet ovat pätéviä, ja se, etteivät kantajat ole millään tavoin osoittaneet, että hyväksymispäätöksen tekomenettely olisi ollut lainvastainen, ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä ilman, että asiakirjoja olisi kantajien vaatimin tavoin verrattava keskenään (ks. asia T-9/89, Hüls v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-499, 384 kohta ja asia T-156/94, Siderúrgica Aristrain Madrid v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok. 1999, s. II-645, 217 kohta).

68 Tästä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

DAI:lle myönnettyjen yksittäisten tukien tutkimisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva toinen kanneperuste

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

69 Kantajat väittävät, että komissio ei tässä asiassa ole arvioinut DAI:lle myönnettyjä verovapautuksia perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio annetussa tuomiossa katsonut, ettei yleisen tukijärjestelmän konkreettisia soveltamistoimenpiteitä tarvitsisi antaa tiedoksi komissiolle tai ettei niitä olisi tarpeen tutkia kutakin erikseen, jos yleinen järjestelmä on hyväksytty. Tukien tiedoksiantamisesta voidaan poiketa ainoastaan, jos ne seikat, jotka komissio aikoo ottaa huomioon arvioidessaan [täytäntöönpanotoimenpiteitä], ovat samoja kuin seikat, joita on sovellettu tutkittaessa yleistä järjestelmää (tuomion 21 kohta). Jäsenvaltioilla on siis velvollisuus antaa tieto tällaisen yleisen tukijärjestelmän perusteella myönnettävistä tuista, jos nämä tuet eivät yksinkertaisella ja selvästi havaittavalla tavalla perustu tähän järjestelmään ja jos näitä tukia on arvioitava muiden kuin itse yleiseen järjestelmään liittyvien seikkojen perusteella erityisesti, kun nämä tuet saattavat aiheuttaa olemassa olevien markkinahäiriöiden — kuten ylikapasiteetin — laajenemisen. Vaikka laki nro 95/90 on hyväksytty, tämä ei nyt esillä olevassa asiassa anna Portugalille oikeutta soveltaa sitä sokerialaan, jossa tällainen tuki vaikuttaa siihen herkkään tasapainoon, jota yhteisellä maatalouspolitiikalla yritetään pitää yllä.

70 Komissio kiistää tämän edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio annettua tuomiota koskevan tulkinnan. Kantajien esittämällä tukien erottelulla vaarannetaan vakavasti oikeusvarmuutta.

71 Väliintulijat yhtyvät tähän perusteluun. DAI korostaa lisäksi, että kantajien väitteessä jätetään ottamatta huomioon se logiikka, joka ohjaa komission toimintaa sen hyväksyessä yleistä järjestelmää. Tukia hyväksyttäessä pyritään sovittamaan yhteen valtiontukien yhdenmukainen valvonta — tuet eivät saa ylittää yleisessä järjestelmässä asetettuja rajoja eikä niissä saa jättää huomioon

ottamatta yhteisön oikeuden erityisiä sääntöjä — ja tarve osittain vähentää komission hallinnollisia tehtäviä kuitenkin siten, että yritysten oikeussuoja turvataan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

72 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio annetussa tuomiossa katsonut, että jos komissio on hyväksynyt yleisen tukijärjestelmän, tämän tukijärjestelmän yksittäisistä täytäntöönpanotoimenpiteistä ei tarvitse ilmoittaa sille, paitsi jos hyväksymispäätöksessä on tästä määrätty. Jos jokainen yksittäinen tuki tutkittaisiin suoraan perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla, komission olisi mahdollista muuttaa hyväksymispäätöstä ja tämä olisi luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden vastaista.

73 Kantajien ehdottama tukien erottelu ei sovellu yhteen edellä mainittujen periaatteiden kanssa. Yksittäisen tuen myöntämistä yleisen tukijärjestelmän perusteella ei periaatteessa voida pitää tämän järjestelmän ennalta arvaamattomana soveltamisena. Olisi luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden vastaista vaatia, että komissiolle annetaan tieto yksittäisistä toimenpiteistä, jotta se voisi perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla tutkia ne uudelleen ottaen huomioon seikat, jotka se jo on ottanut huomioon hyväksyessään yleistä järjestelmää. Jos tilanne muuttuu kyseisen yleisen tukijärjestelmän hyväksymisen jälkeen, komissio ottaa tämän huomioon oikeusvarmuuden periaatetta noudattaen, kun se perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan perusteella harjoittaa olemassa oleviin tukiin kohdistuvaa jatkuvaa valvontaa (ks. esim. asia C-44/93, Namur-Les assurances du crédit, tuomio 9.8.1994, Kok. 1994, s. I-3829, 34 kohta). Niiden seikkojen osalta, joihin kantajat ovat vedonneet ja jotka liittyvät sellaisten maatalouden alojen erityiseen tilanteeseen, joille on ominaista esimerkiksi liikatuotanto, on pakko todeta, että jos komissio hyväksyy yleisen tukijärjestelmän, tämä ei missään tapauksessa aiheuta sitä, että tämän järjestelmän nojalla myönnettyihin yksittäisiin tukiin ei sovellettaisi kaikkia kyseistä alaa koskevia

erityisiä sääntöjä. Kuten jo on katsottu (ks. edellä 55 ja 56 kohta), näiden sääntöjen noudattamisen edellytyksenä ei nyt esillä olevassa asiassa ole se, että suunnitelluista yksittäisistä toimenpiteistä annetaan etukäteen tieto.

74 Jos komissio olisi lailla nro 95/90 säädettyä yleistä tukijärjestelmää tutkiessaan katsonut, että tällaisten tukien myöntäminen tietyille tarkoin määritetyille aloille edellyttää niiden tutkimista suoraan perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla, se olisi voinut ja sen olisi pitänyt hyväksymispäätöksessä vaatia, että tälle alalle myönnettävistä yksittäisistä tuista on annettava tieto. 3.7.1991 tehdyssä päätöksessä ei kuitenkaan aseteta minkäänlaista velvollisuutta antaa tietoa sokerialalla myönnettävistä yksittäisistä tuista. Siinä ainoastaan asetetaan kyseisten verovapautusten hyväksymiselle kaksi täsmällistä edellytystä, joiden mukaan myönnetyt verovapautukset eivät saa ylittää 10:tä prosenttia toteutetuista investoinneista, ja niiden on oltava kyseisellä maatalousalalla sovellettavan yhteisön oikeuden mukaisia. Tästä seuraa, ettei komissiolla ollut oikeutta tutkia DAI:lle myönnettyjä verovapautuksia suoraan perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla, koska ne täyttivät kaksi edellä mainittua edellytystä, kuten riidanalaisessa päätöksessä todetaan.

75 Tästä seuraa, että toinen kanneperuste on hylättävä.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan kyseiset verovapautukset eivät sovellu yhteen yhteisen maatalouspolitiikan kanssa

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

76 Kantajien mukaan yhteisen maatalouspolitiikan toteuttaminen on ensisijaista perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen

94 artiklan (josta on tullut EY 89 artikla) soveltamiseen sekä rakennerahastoista rahoitettaviin toimenpiteisiin nähden. Yhteisöjen tuomioistuin on kantajien mukaan asiassa IJssel-Vliet Combinatie 15.10.1996 annetussa tuomiossa (asia C-311/94, Kok. 1996, s. I-5023, 31—33 kohta) hyväksynyt yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden ensisijaisuuden erityisesti niihin perustamissopimuksen määräyksiin nähden, jotka liittyvät valtiontukiin.

77 Kantajien mukaan kaikenlainen juurikassokerijalostamon perustamiseen myönnetty tuki on tässä tapauksessa ristiriidassa sokerialan yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa. Tähän tukeen ei näin ollen sovellu mikään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan poikkeuksista.

78 Vaikka Manner-Portugalille onkin liittymisasiakirjassa myönnetty sokerikiintiö, tällä ei voida perustella sitä, että tähän maahan perustettavalle sokerijalostamolle myönnetään valtiontukea ja/tai yhteisön rahoitusta. Kantajat väittävät perustamissopimuksen 184 artiklan perusteella, että päätös 94/173/EY on lainvastainen, koska siinä ei suljeta pois tällaista tukea, eikä sillä siis voida oikeudellisesti perustella riidanalaista päätöstä. Päätöksen 94/173/EY määräystä, jonka mukaan yhteisön rahoitusta voidaan myöntää investoinneille, jotka koskevat juurikassokerin tuotantoa tai jalostusta Manner-Portugalissa ja joilla pyritään liittymisasiakirjassa määrätyn 60 000 tonnin suuruisen valkoista sokeria koskevan kiintiön käyttöön, ei voida perustella millään yhteisön oikeuden periaatteella tai säännöllä.

79 Tällainen tuki vaikuttaa kielteisesti sokerimarkkinoihin ja kolmansien henkilöiden — muissa jäsenvaltioissa olevien juurikassokerin tuottajien tai portugalilaisten ruokosokerijalostamoiden — asemaan. Portugalin juurikassokerituotanto on kantajien mukaan 83 000 tonnia ylijäämäinen tämän maan kulutukseen nähden, ja toisin kuin komissio väittää, Portugali ei ole sokerin osalta alijäämäinen valtio. Ylituotanto siis kasvattaa huomattavasti EMOTR:n rahoitusmenoja, koska se lisää 60 000 tonnilla juurikassokerin interventio-ostoja ja lisää vientitukien maksamista Afrikasta sekä Karibian ja Tyynen meren alueen maista peräisin olevalle ruokosokerille, jonka kantajayritykset jalostavat ja myyvät maailmanmarkkinoilla. Lisäksi tämä ylituotanto pahentaa yhteisön rakenteellista ylituotantoa, sillä yhteisössä tuotettu sokeriylijäämä nousee yli 5 300 000 ton-

niin vuonna 1995/1996. Lopuksi se juurikassokeriteollisuus, joka Portugaliin on kyseisten tukien ansiosta perustettu, voi osoittautua elinkelvottomaksi. Portugalin vuosikiintiöitä onkin kantajien mukaan suurennettu 60 000 tonnista 70 000 tonniin, jotta rakennettavien juurikassokerijalostamojen elinkelpoisuus voitaisiin turvata.

80 Komissio kiistää, että Manner-Portugalille olisi liittymisasiakirjassa myönnetty 60 000 tonnin suuruinen sokerikiintiö, jotta sellaisella alueella toimivat viljelijät, jolla mahdollisuudet maataloustuotannon harjoittamiseen ovat rajoitetut, voisivat viljellä sokerijuurikasta. Koska Manner-Portugalissa ei tuolloin ollut sokerintuotantoa, joka olisi voitu ottaa huomioon määritettäessä viitemäärää, 60 000 tonnin suuruista valkoisen sokerin kiintiötä oli pidetty sellaisena vähimmäismääränä, joka oli välttämätön, jotta alueella viljellyn sokerijuurikkaan jalostus olisi kannattavaa. Alueellisen jalostuslaitoksen tarpeesta ei koskaan ollut epäilystä siitä syystä, että sokerijuurikkaan kuljetuskustannukset olivat huomattavan suuret tuotantokustannuksiin nähden. Lisäksi jäsenvaltioille sokerin yhteisen markkinajärjestelyn perusteella myönnetyt kiintiöt oli tarkoitettu annettaviksi näiden valtioiden alueelle sijoittautuneille sokerintuotantoyrityksille. Koska Portugalin jalostamon perustaminen oli viivästynyt, eräälle Espanjassa sijaitsevalle sokeritehtaalle oli annettu lupa jalostaa Portugalista korjatut sokerijuurikkaat, ja tuotetun sokerin "katsottiin olevan kyseisen portugalilaisen yrityksen tuottamaa" (asetuksen N:o 1785/81 24 artiklan 1 a kohta, sellaisena kuin se on muutettuna 25.4.1988 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1107/88 (EYVL L 110, s. 20)). Tällä toimenpiteellä oli kantajien mukaan mahdollistettu sokerijuurikkaan tuotannon aloittaminen Portugalissa vuonna 1986, mutta vain pienessä mittakaavassa. Korottamalla Manner-Portugalille myönnetty sokerikiintiö 70 000 tonniin edellä mainitulla asetuksella N:o 1599/96 (ks. komission asetusehdotus asetuksen N:o 1785/81 muuttamisesta (EYVL 1996, C 28, s. 6)) oli haluttu antaa tarvittava virike kannattavan juurikassokerijalostamon rakentamiseen maahan, jotta Portugalin maanviljelijöitä olisi rohkaistu aloittamaan sokerijuurikkaan viljely.

81 Portugalin hallitus korostaa, että koska Portugalin on mahdotonta käyttää sille liittymisasiakirjassa myönnettyä koko sokerikiintiötä sen juurikassokerialan

maatalousrakenteiden riittämättömyyden takia, tämä aiheuttaa sen, ettei liittymisasiakirjalla ole tältä osin tehokasta vaikutusta ja ettei Portugalin talous voi saada niitä etuja, jotka kuuluvat erottamattomasti siihen markkinapolitiikkaan, jonka rahoittamiseen tämä talous osallistuu muun muassa EMOTR:n ohjausosaston välityksellä. Tämä epätasapainoinen tilanne on sitäkin luonnottomampi, kun se koskee valtiota, jota asetuksessa N:o 2052/88 pidetään kokonaisuudessaan taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevan politiikan kohdealueena.

82 DAI yhtyy näihin perusteluihin. Se väittää, että kantajat eivät ole esittäneet mitään sellaisia seikkoja, joiden perusteella voitaisiin olettaa, että Portugalille myönnettyä kiintiötä hyväksi käyttävä juurikassokeriteollisuus ei olisi elinkelpoinen tai että sille olisi tarpeen myöntää uusia tukia taikka se lisäisi EMOTR:n rahoitusmenoja.

83 DAI toteaa lisäksi, että yhteisön toimielinten on perustamissopimuksen 39 artiklassa määrättyihin tavoitteisiin pyrkiessään annettava jollekin näistä tavoitteista väliaikaisesti se etusija, jota päätöstä tehtäessä huomioon otettavat taloudelliset seikat tai olosuhteet edellyttävät (yhdistetyt asiat 279/84, 280/84, 285/84 ja 286/84, Rau ym. v. komissio, tuomio 11.3.1987, Kok. 1987, s. 1069, 21 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

84 Komissio voi ja sen piti riidanalaisessa päätöksessä tutkia ainoastaan, olivatko tuossa tapauksessa DAI:lle myönnetyt verovapautukset lainmukaisia, ottaen huomioon hyväksymispäätöksessä asetetut edellytykset ja erityisesti sokerialalla sovellettavat säännöt.

85 Kantajat vetoavat nyt esillä olevassa asiassa siihen, että DAI:lle myönnetyt verovapautukset eivät sovi yhteen sokerialan yhteisen maatalouspolitiikan

kanssa. Juurikassokeria tuottavan teollisuuden luominen Portugaliin pahentaa kantajien mukaan tämän alan ylituotantotilannetta yhteisössä ja aiheuttaa huomattavia kustannuksia interventiojärjestelmille.

86 Ensin on muistutettava, että yhteisellä markkinajärjestelyllä pyritään toteuttamaan kaikki ne toisistaan eroavat päämäärät, jotka ilmentävät yhteisen maatalouspolitiikan eri tavoitteita, sellaisina kuin ne on määritelty perustamissopimuksen 39 artiklan 1 kohdassa. Sillä pyritään ennen kaikkea varmistamaan maanviljelijöiden optimityöllisyys ja takaamaan näille kohtuullinen elintaso, vakauttamaan markkinoita, takaamaan hankintojen turvallisuus ja varmistamaan kohtuulliset kuluttajahinnat. Lisäksi perustamissopimuksen 39 artiklan 2 kohdassa määrätään, että yhteistä maatalouspolitiikkaa suunniteltaessa otetaan huomioon maatalouselinkeinon erityisluonne, joka johtuu maatalouden yhteiskunnallisesta rakenteesta sekä eri maatalousalueiden välisistä rakenteellisista eroista ja luonnonolojen eroista, sekä tarve toteuttaa aiheelliset mukautukset asteittain ja se, että maatalous on jäsenvaltioissa tuotannonala, joka liittyy läheisesti talouteen kokonaisuudessaan.

87 Lisäksi, kuten DAI toteaa, yhteisön toimielinten on huolehdittava kyseisten tavoitteiden jatkuvasta yhteensovittamisesta, mikä voi olla välttämätöntä sen vuoksi, että erikseen tarkasteltuina tavoitteet saattavat olla keskenään ristiriitaisia. Tämän yhteensovittamisen yhteydessä ne voivat tarvittaessa antaa jollekin näistä tavoitteista väliaikaisesti sen etusijan, jota päätöstä tehtäessä huomioon otettavat taloudelliset seikat tai olosuhteet edellyttävät (edellä mainittu asia Rau ym. v. komissio, tuomion 21 kohta).

88 Nyt esillä olevassa asiassa on syytä tarkistaa, ovatko kyseiset verovapautukset, joilla pyritään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti edistämään tiettyjen talousalueiden kehitystä, yhteensopivia niiden tavoitteiden kanssa, joihin sokerintuotanto ja -jalostusalalla sovellettavilla säännöksillä pyritään.

89 Näiden säännösten tarkastelun perusteella voidaan todeta, että DAI:lle myönnetyt verovapautukset, joilla pyrittiin edesauttamaan sokerijalostamon rakentamista Manner-Portugaliin, sopivat yhteen tavoiteltujen päämäärien ja asetuksesta N:o 1785/81 ilmenevien yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevien sääntöjen kanssa. Juuri tämän asetuksen 24 artiklan 2 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna liittymisasiakirjalla, säädetään Manner-Portugalia koskevasta 60 000 tonnin suuruisesta kiintiöstä — joka muutettiin myöhemmin 70 000 tonniksi —, sen jälkeen kun ensin saman artiklan 1 kohdassa on tarkennettu, että Portugalin on myönnettävä osa tästä kiintiöstä "jokaiselle tälle alueelle sijoittautuneelle yritykselle, joka aikoo aloittaa siellä sokerintuotannon". Lisäksi tämän asetuksen 44 artiklassa todetaan selvästi, että muun muassa juurikassokerituotannolle voidaan perustamissopimuksen 92—94 artiklan nojalla myöntää valtiontukia.

90 Kyseiset verovapautukset ovat lisäksi yhteensopivia maatalousalalla toteutettaviin rakenteellisiin toimenpiteisiin liittyviä julkisia interventioita koskevan yhteisön politiikan kanssa. Asetuksen N:o 866/90 16 artiklan 5 kohdassa säädetään tältä osin nimenomaisesti, että jäsenvaltiot voivat myöntää tässä asetuksessa erityisesti säädettyjen toimenpiteiden lisäksi tukia maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupanpitämiseen edellyttäen, että ne toteutetaan perustamissopimuksen 92—94 artiklan mukaisesti. Lisäksi nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevat sokerinjalostamon perustamiseen myönnetyt tuet täyttävät myös sellaisiin investointeihin sovellettavat valintaperusteet, jotka voivat saada rahoitustukea EMOTR:n ohjausosastosta. Päätöksen 94/173/EY liitteessä olevassa 2.8 kohdassa, jossa näistä perusteista määrätään, suljetaan nimenomaisesti pois kaikki sokerialan investoinnit, lukuun ottamatta niitä, joilla pyritään Portugalin liittymisasiakirjassa määrätyn kiintiön käyttöön. Toisin kuin kantajat väittävät (ks. edellä 77 kohta), päätöksessä 94/173/EY määrätty poikkeus selittyy sillä, että asetuksessa N:o 1785/81 Manner-Portugalille myönnettiin kiintiö juuri sen vuoksi, että sinne sijoittautuneet yritykset voisivat "aloittaa sokerintuotannon". Nyt esillä olevat tuet noudattavat näin ollen niitä alakohtaisia rajoituksia, jotka liittyvät sokerinjalostus- ja kaupanpitämisalalla toteutettavien investointien rahoittamiseen ja joita sovelletaan analogisesti tämän alan investoinneille myönnettäviin valtiontukiin, maataloustuotteiden jalostamisen ja kaupanpitämisen investointeihin liittyviä valtiontukia koskevien, edellä mainittujen 2.2.1996 annettujen suuntaviivojen (13 kohta) mukaan.

91 Kantajien esittämillä väitteillä, joiden mukaan yhteisön sokerin ylituotanto kasvaa ja EMOTR:n ohjausosaston rahoitusmenot lisääntyvät, ei voida kyseenalaistaa Portugaliin rakennettavalle juurikassokerijalostamolle myönnettyjen tukien yhteensoveltuvuutta sokerialan yhteisen maatalouspolitiikan kanssa. Kuten edellisissä kohdissa on juuri todettu, siltä osin kuin nämä tuet on tarkoitettu edesauttamaan Manner-Portugalille nimenomaisesti myönnetyn 70 000 tonnin suuruisen sokerikiintiön käyttämistä, jotta yritykset voisivat "aloittaa" siellä tämän alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 1785/81 mukaisen sokerintuotannon, ei voida kiistää, etteivätkö ne edesauttaisi yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteuttamista. Lisäksi Portugaliin rakennettavan uuden juurikassokerijalostamon 70 000 tonnin suuruinen tuotantokapasiteetti voi joka tapauksessa aiheuttaa yhteisössä vain suhteellisen pienen sokerin ylijäämän, joka kantajien esittämien tietojen mukaan oli noin 5 300 000 tonnia vuosina 1995/1996.

92 Lopuksi on korostettava, ettei asiakirjoista ilmene mitään sellaista, jonka perusteella voitaisiin epäillä kyseisen tuen saajana olevan juurikassokerijalostamon elinkelpoisuutta. Tältä osin kantajat viittaavat vain hyvin yleisesti menekin puuttumiseen ja epävarmaan hintakehitykseen sekä epäilevät sokerijuurikkaan viljelymahdollisuuksia Manner-Portugalissa ilmasto-olosuhteiden ja portugalilaisten viljelijöiden puutteellisen alan kokemuksen vuoksi. Ne eivät esitä konkreettisia seikkoja näiden viittausten tueksi.

93 Edellä esitetystä seuraa, etteivät kantajat ole osoittaneet, että DAI:lle myönnetyt verovapautukset eivät sovellu yhteen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa, sellaisina kuin nämä tavoitteet on määritelty asian kannalta merkityksellisessä lainsäädännössä.

94 Kolmatta kanneperustetta ei tästä syystä voida hyväksyä.

95 Tästä seuraa, että vaatimus, jonka mukaan riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin se liittyy verovapautuksina myönnettyihin tukiin, on perusteettomana hylättävä.

B *Ammatillisiin koulutushankkeisiin myönnetty tuki*

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

96 Kantajat vetoavat yhteen ainoaan kanneperusteeseen, jonka mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohtaa on rikottu. Kyseinen ammatillisiin koulutushankkeisiin myönnetty tuki kuuluu kantajien mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon alaisuuteen eikä siihen voida soveltaa tämän artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta siitä syystä, että kaikki DAI:lle myönnetyt tuet vaikuttavat kielteisesti kilpailuun ja yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Näitä yhteisön ja kolmansien henkilöiden etuja vaarantavia vaikutuksia on arvioitava ottaen huomioon koko myönnetty tuki, joka komission esittämien laskemien mukaan on 61,65 prosenttia kokonaisinvestoinnista.

97 Komission mielestä jokaista tukityyppiä on arvioitava erikseen. Ammatillisiin koulutushankkeisiin myönnetyllä tuella pyritään nyt esillä olevassa asiassa rahoittamaan noin 68 prosenttia DAI:n uuden henkilöstön ammatillisesta kouluttamisesta aiheutuneista kuluista ja tuki täyttää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määritetyt edellytykset. Maatalousalalla komissio hyväksyy systemaattisesti aina 100 prosenttiin saakka tämän tyyppiset työllisyyttä edistävät tuet tämän alan erityispiirteiden vuoksi ja siitä syystä, että eri jäsenvaltioiden ammatilliset koulutusjärjestelmät eroavat toisistaan siten, että kulut, jotka tietyssä maassa kuuluvat työnantajan maksettaviksi, maksetaan toisessa maassa valtion varoista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

98 Riidanalaisessa päätöksessä tutkitut kolme tukityyppiä eli verovapautukset, tuki ammatillisiin koulutushankkeisiin ja asetukseen N:o 866/90 perustuva investointituki kuuluvat kukin erilaiseen oikeudelliseen säännöstöön, ja niitä on tästä syystä tutkittava kutakin erikseen niiden järjestelmien perusteella, joihin ne kuuluvat, ottaen huomioon näillä järjestelmillä olevat tavoitteet, mutta kuitenkin siten, että tarvittaessa tutkitaan, soveltuvatko ne yhteen sokerinjalostus- ja kaupanpitämisalalla sovellettavan erityisen lainsäädännön kanssa. Ammatillisiin koulutushankkeisiin myönnettyä tukea on tästä syystä arvioitava erikseen perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella.

99 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on perustamissopimuksen 92 artiklan määräystä soveltaessaan laaja harkintavalta, jota käyttäessään sen on arvioitava taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä yhteisön kannalta katsoen. Yhteisöjen tuomioistuimen on tämän arvioinnin lainmukaisuutta valvoessaan tästä syystä ainoastaan tutkittava, ettei komissio ole ylittänyt harkintavaltansa rajoja tekemällä ilmeisen arviointivirheen tai ettei se ole syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön (edellä mainittu asia Matra v. komissio, 24 ja 25 kohta).

100 Nyt esillä olevassa asiassa on huomattava, että kyseinen ammatillisia koulutushankkeita koskeva tuki myönnettiin uuden juurikassokerinjalostusteollisuuden perustamiseksi Manner-Portugaliin sellaisella alueella toimivien viljelijöiden työllisyyden edistämiseksi, jolla mahdollisuudet maataloustuotannon harjoittamiseen ovat rajoitetut. Kantajat eivät tältä osin esitä mitään sellaisia vakavasti otettavia perusteita, joiden nojalla voitaisiin kyseenalaistaa se, että kyseinen ammatilliseen koulutukseen myönnetty tuki helpottaa tiettyjen taloudellisten toimintojen kehittämistä muuttamatta vaihdantaolosuhteita yleisen edun vastaisella tavalla.

101 Tästä seuraa, että riidanalaisen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus on hylättävä perusteettomana siltä osin kuin se koskee ammatilliseen koulutukseen myönnettyä tukea.

C *Asetuksen N:o 866/90 perusteella myönnetty investointituki*

102 Kantajat perustelevat riidanalaisen päätöksen kumoamista asetuksen N:o 866/90 perusteella myönnetyn investointituen osalta kahdella kanneperusteella. Ensinnäkin ne väittävät, että valtiontukiin, jotka täyttävät tässä asetuksessa asetetut yhteisön rahoituksen myöntämisedellytykset, on tästä huolimatta sovellettava EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa. Toiseksi ne väittävät, ettei nyt esillä olevassa asiassa tarkoitetun tuen rahoittaminen ole mahdollista asetuksen N:o 866/90 perusteella.

Perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan rikkomista koskeva ensimmäinen kanneperuste

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

103 Kantajat väittävät, että vain perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan nojalla hyväksyttävät sokerialan tuet voivat asetuksen N:o 866/90 perusteella saada yhteisön rahoitusta.

104 Kantajien mukaan asetuksen N:o 1785/81 44 artiklassa näet säädetään perustamissopimuksen 42 artiklan perusteella, että perustamissopimuksen 92—94 artiklaa sovelletaan saman asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa mainittujen tuotteiden, muun muassa juurikassokerin ja ruokosokerin, tuotantoon ja kauppaan. Koska näitä perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan tiettyyn maataloustuotteeseen, olisi EY:n perustamissopimuksen 3 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 3 artikla) määritettyjen tavoitteiden vastaista olla perustamissopimuksen 42 artiklan perusteella soveltamatta niitä tällä alalla taloudellisen kehityksen tai yhteisön politiikan edellyttämin tavoin.

105 Asetuksella N:o 866/90 ei missään tapauksessa nimenomaisesti kumota asetuksen N:o 1785/81 edellä mainittuja säännöksiä. Koska tätä asetusta sovelletaan yleisesti, sen 16 artiklan 5 kohtaa ei voida tulkita siten, että sillä suljetaan pois mahdollisuus soveltaa perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa sellaisiin tukiin, jotka voivat saada rahoitusta asetuksen N:o 866/90 perusteella, sillä tällöin perustamissopimuksen määräyksiltä riistettäisiin niiden tehokkuus koko maatalousalan osalta. Tämän asetuksen 16 artiklan 5 kohdassa muistutetaan ainoastaan, että perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklassa määrättyjä yleisiä sääntöjä sovelletaan itsestäänselvästi sellaisiin tukitoimenpiteisiin, jotka eivät täytä yhteisön rahoituksen myöntämisedellytyksiä.

106 Kantajat riitauttavat myös menettelyn, jossa komissio erotti toisistaan yhtäältä asetuksen N:o 1785/81 soveltamisalaan kuuluvan, sokerintuotantoon suoraan liittyvän tuen, ja toisaalta tämän tuotteen jalostamista ja kaupanpitämistä koskevat rakenteelliset toimenpiteet, joita voidaan arvioida ainoastaan asetuksen N:o 866/90 perusteella. Asetuksessa N:o 1785/81 säädetään kantajien mukaan kohtuulliset takeet niin jalostajille (juurikas- tai ruokosokerijalostamoille) kuin tuottajillekin. Kaikki juurikassokerin jalostusalalla toteutetut toimenpiteet kuuluvat yksinomaan tässä asetuksessa säädetyn tyhjentävän järjestelmän soveltamisalaan.

107 Komission mukaan nyt kyseessä oleva tuki ei liity välittömästi sokerijuurikkaan tuotantoon. Se ei siis kuulu asetuksella N:o 1785/81 käyttöön otetun sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn soveltamisalaan. Se on rakenteellinen tuki, joka on tarkoitettu helpottamaan juurikassokerin jalostamista ja kaupanpitämistä koskevia investointeja, ja sitä pitää tästä syystä arvioida yksinomaan asetuksen N:o 866/90 ja päätöksessä 94/173/EY määrättyjen valintaperusteiden nojalla.

108 Asetuksen N:o 866/90 16 artiklan 5 kohdasta ilmenee komission mukaan, että perustamissopimuksen 92—94 artiklaa sovelletaan ainoastaan silloin, kun tukitoimenpiteillä ei noudateta kyseisessä asetuksessa säädettyjä myöntämisedellytyksiä tai myöntämistä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä tai kun tukien määrä ylittää siinä määritetyt enimmäismäärät.

109 Portugalin hallitus väittää, että jos asianomainen jäsenvaltio osallistuu sellaiseen rakenteelliseen toimenpiteeseen, jolle myönnetään tukea EMOTR:n ohjausosastosta, tätä tukea on pidettävä yhteisön tukena eikä perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena. Tämä rakenteellinen toimenpide ei siis kuulu asetuksen N:o 1785/81 niiden säännösten soveltamisalaan, joissa säädetään valtiontukiin liittyvien säännösten soveltamisesta.

110 DAI väittää puolestaan, että asetuksen N:o 866/90 16 artiklan 5 kohta perustuu perustamissopimuksen 42 artiklaan ja sillä suljetaan pois perustamissopimuksen 92—94 artiklan soveltaminen sellaisiin valtiontukiin, joita myönnetään yhteisön rahoituksen piiriin hyväksytyille investoinneille.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

111 Olennainen perustelu, jonka kantajat esittävät osoittaakseen, että komission olisi pitänyt riidanalaisessa päätöksessä tarkistaa, voitiinko kyseisiin investointitukiin soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa määrättyä poikkeusta, perustuu asetuksen N:o 1785/81 44 artiklaan, jossa säädetään perustamissopimuksen 42 artiklan perusteella, että perustamissopimuksen 92—94 artiklaa sovelletaan maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan ainoastaan neuvoston määrittämin osin.

112 Tältä osin on syytä todeta, että kun asetuksen N:o 1785/81 44 artiklassa määrätään, että sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn toimintaan liittyviin tukitoimenpiteisiin sovelletaan perustamissopimuksen 92—94 artiklaa, tällä ei tarkoiteta EMOTR:n ohjausosaston rahoittamia rakenteellisia toimenpiteitä, jotka eivät kuulu asetuksen N:o 1785/81 vaan asetuksen N:o 866/90 soveltamisalaan. Tässä asetuksessa, joka yhdessä asetuksen N:o 1785/81 kanssa perustuu edellä mainittuun perustamissopimuksen 42 artiklaan ja yhteisen maatalouspolitiikan laatimista ja täytäntöönpanoa koskevaan EY:n perustamissopimuksen 43 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 37 artikla), annetaan sen soveltamisalaan kuuluvia valtiontukia koskevat säännökset.

113 Asetuksessa N:o 866/90 ei suljeta pois jäsenvaltioiden mahdollisuutta kaikesta yhteisön rahoituksesta riippumatta myöntää tiettyjä tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia kansallisia investointitukia. Asetuksessa säädetään nimenomaisesti, että perustamissopimuksen 92—94 artiklaa on sovellettava myönnettäessä tukia, jotka eivät voi saada yhteisön rahoitusta siitä syystä, että ne eivät ole tässä asetuksessa eivätkä päätöksessä 94/173/EY määritettyjen perusteiden mukaisia.

114 Koska asetuksessa N:o 866/90 ei nimenomaisesti säädetä, että perustamissopimuksen 92—94 artiklaa voidaan soveltaa tukiin, jotka voivat saada yhteisön rahoitusta EMOTR:n ohjausosastolta, näitä tukia on arvioitava tämän asetuksen soveltamista koskevan yhteisen toiminnan puitteissa eikä niitä voida tutkia perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan nojalla.

115 Vaikka katsottaisiinkin, että asetuksen N:o 1785/81 44 artiklaa voitaisiin tulkita siten, että siinä erityisesti määrätään perustamissopimuksen 92—94 artiklan soveltamisesta kaikkiin sellaisiin tukitoimenpiteisiin, jotka liittyvät sokerintuotantoon ja kaupanpitämiseen, sitä on joka tapauksessa sovellettava siten, että huomioon otetaan yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet, joiden ensisijaisuudesta perustamissopimuksen kilpailusääntöihin nähden määrätään itse perustamissopimuksen 42 artiklassa (ks. edellä mainittu asia IJssel-Vliet Combinatie, tuomion 31—33 kohta).

116 Jos perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa sovellettaisiin tukiin, jotka voivat saada asetukseen N:o 866/90 perustuvaa yhteisön rahoitusta, olisi vaarana, että yhteisen maatalouspolitiikan tiettyjä tavoitteita ei saavutettaisi sellaisen erityisen rakenteellisen toimenpiteen avulla, joka toteutetaan niiden perusteiden mukaan, jotka määritetään päätöksessä 94/173/EY, jossa määrätään, missä järjestyksessä tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvat investoinnit rahoitetaan.

117 Tältä osin on syytä todeta, että asetuksella N:o 866/90 varmistetaan, että yhteisön ja asianomaisen jäsenvaltion rahoittamiin investointeihin myönnettävät tuet ovat yhdenmukaisia yhteisen maatalouspolitiikan kanssa erityisesti sokerialalla, koska tässä asetuksessa säädetään valintaperusteiden määrittämisestä (viides perustelukappale ja 8 artikla) ja alakohtaisten suunnitelmien laatimisesta (2 ja 7 artikla), joilla erityisesti pyritään turvaamaan tämä yhdenmukaisuus. Tässä tapauksessa päätöksessä 94/173/EY asetuksen N:o 866/90 8 artiklan 3 kohdan perusteella määritetyillä valintaperusteilla suljetaan pois kaikki sokerialan investoinnit, ottamatta lukuun kuitenkaan niitä, joilla pyritään Manner-Portugalille asetuksella N:o 1785/81 (sellaisena kuin se on muutettuna liittymisasiakirjalla) myönnetyn kiintiön käyttöön.

118 Tästä seuraa, että perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltaminen investointitukiin, jotka voivat asetuksen N:o 866/90 nojalla saada yhteisön rahoitusta, ei sovi yhteen sen perustamissopimuksessa määrätyn periaatteen kanssa, jonka mukaan yhteinen maatalouspolitiikka on ensisijainen kilpailusääntöihin nähden.

119 Kaikilla näillä perusteilla tuet, joille asetuksen N:o 866/90 perusteella voidaan myöntää yhteisön rahoitusta, eivät kuulu perustamissopimuksen 92 eivätkä 93 artiklan soveltamisalaan.

120 Näiden artikloiden rikkomista koskevaa ensimmäistä kanneperustetta ei tästä syystä voida tutkia.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan kyseinen tuki ei sovi yhteen asetuksen N:o 866/90 kanssa

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet sekä niiden perustelut

121 Kantajat väittävät toissijaisessa toisessa kanneperusteessaan, että Portugalin juurikassokerialan tuen rahoittaminen on vastoin asetuksen N:o 866/90 johdanto-osassa (viides perustelukappale) ja sen 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa, 2 artiklassa ja 8 artiklan 2 kohdassa selvästi esitettyä vaatimusta, jonka mukaan yhteisön toiminnan on oltava yhdenmukaista yhteisen maatalouspolitiikan kanssa.

122 Kyseinen investointituki ei voi perustua etenkään päätökseen 94/173/EY. Tämä päätös on näet lainvastainen, koska siinä ei noudateta niitä rahoitusedellytyksiä, joista säädetään asetuksessa N:o 866/90, jossa ei sallita yhteisen maatalouspolitiikan kanssa yhteensoveltumattomien tukien rahoittamista.

123 Komissio kiistää väitteen, jonka mukaan kyseinen tuki ei ole asetuksessa N:o 866/90 säädettyjen edellytysten ja sääntöjen mukainen. Tällä tuella pyritään yksinomaan siihen, että Portugalin viranomaiset voisivat helpottaa sokerinjalostuslaitoksen perustamista alueella korjatun sokerijuurikkaan menekin varmistamiseksi, jotta Manner-Portugalille myönnetty valkoisen sokerin kiintiö tulisi käytetyksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

124 Tämä kanneperuste perustuu pääasiallisesti väitteeseen, jonka mukaan asetuksessa N:o 866/90 suljetaan pois kyseinen investointituki, koska se ei sovellu yhteen yhteisen maatalouspolitiikan kanssa eikä sitä voida perustaa päätökseen 94/173/EY, joka sekään ei sovellu yhteen tämän politiikan kanssa. Tältä osin riittää, kun muistutetaan, että — kuten jo on todettu (ks. edellä 89 ja 90 kohta) — tuet, jotka on myönnetty Manner-Portugalille myönnetyn kiintiön käyttämiseksi, eivät ole yhteensoveltumattomia yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa. Toista kanneperustetta ei näin ollen voida hyväksyä.

125 Tästä seuraa, että tämä kumoamiskanne on hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

126 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, määrätään korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on tätä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian ja koska vastapuolet ovat vaatineet kulujensa korvaamista, kantajat velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan vastaajan ja DAI:n oikeudenkäyntikulut.

127 Portugalin hallitus vastaa työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan itse omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne velvoitetaan korvaamaan vastaajan ja väliintulija DAI — Sociedade de Desenvolvimento Agro-industrial SA:n oikeudenkäyntikulut.**

3) **Portugalin tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Moura Ramos García-Valdecasas Tiili

Lindh Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä kesäkuuta 1999.

H. Jung

kirjaaja

R. M. Moura Ramos

laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja